

Evaluatie

Samen sterk tegen drugs in de gemeente Nijkerk!

INLEIDING	3
1. WE WILLEN BEWUSTWORDING CREËREN OVER DRUGSGEBRUIK ONDER OUDERS EN JONGEREN	4
1.1 Selectieve voorlichting aan jongeren	4
1.2 Collectieve voorlichting aan inwoners	4
1.3 Financiën: oorspronkelijke raming t.o.v. huidige raming	5
1.3 Wat ging goed en wat kan beter volgens de stakeholders	5
1.5 Conclusies en aanbevelingen vanuit beleid	6
2. WE ZETTEN IN OP VROEGSIGNALERING EN GOEDE TOELEIDING NAAR ZORG	7
2.1 Inzet veldwerkers	7
2.2 Inzet Aandachtspecialisten Verslaving	7
2.3 Inzet Eigenplan sinds 2019	7
2.4 Leergang passend zorgaanbod	8
2.5 Wat ging goed en wat kan beter volgens de stakeholders	9
2.6 Conclusies en aanbevelingen vanuit beleid	10
3. WE RICHTEN ONS OP DE OMGEVINGSFACTOREN FAMILIE EN VRIENDEN	11
3.1 Voorlichting aan familie	11
3.2 Vrijtijdsbesteding	11
3.3 Wijkgericht werken	11
3.4 Nazorg	12
3.5 Wat ging goed en wat kan beter volgens de stakeholders	12
3.6 Conclusies en aanbevelingen vanuit beleid	13
4. WE WILLEN HET DRUGSGEBRUIK IN KAART BRENGEN	14
4.1 Buurtpreventie	14
4.2 Overlast en meldingen	14
4.3 Aanbod en onderzoek	14
4.4 Uitvoering geven aan Henneconvenant	14
4.5 Wat ging goed en wat kan beter volgens de stakeholders	14
5. FINANCIËEL OVERZICHT 2022-2024	16
BIJLAGE(N)	17
Bijlage 1: Landelijke ontwikkelingen en trends in drugsgebruik	17
Bijlage 2: Standaard gestructureerde interviewvragen	23

Inleiding

Aanleiding

Mede naar aanleiding van signalen uit de gemeenschap heeft de gemeente Nijkerk in 2015 besloten dat er extra aandacht moest komen voor het ontmoedigen van drugsgebruik in Nijkerk. Daarom stelde de gemeente eind 2015 het plan van aanpak *‘Samen sterk tegen drugs in de gemeente Nijkerk! 2016-2020’* vast. In de afgelopen jaren is er veel werk verricht op het gebied van het ontmoedigen van alcohol- en drugsgebruik. Nog steeds zien we dat het noodzakelijk is dat de gemeente zich blijft inzetten om de stijging van middelengebruik in de gemeente Nijkerk te voorkomen. In dit plan evalueert de gemeente of de gedachten die destijds zorgvuldig met de samenleving zijn geformuleerd nog gelden. Wat hebben we gedaan? Wat willen we behouden? En wat kunnen we verbeteren?

Borging

De speerpunten uit het plan van aanpak Samen Sterk tegen drugs in Nijkerk zijn geborgd in het integrale jeugdprogramma *‘Een kind- en gezinsvriendelijke gemeente Nijkerk 2019-2023’*. Kern van het programma is de ambitie dat Nijkerkse kinderen opgroeien in een veilige omgeving, met een goed sociaal netwerk. Juist omdat er zoveel gebeurt in Nijkerk voor kinderen legt het jeugdprogramma de nadruk op goede samenwerking en samenhang. Het belang van het kind en zijn/haar omgeving moeten daarbij het uitgangspunt zijn. De eerste pijler richt zich dan ook op de fysieke en mentale gezondheid, waar het alcohol-, drugs en rookvrij opgroeien onderdeel van uitmaakt.

Data-verzameling

Voor de totstandkoming van deze evaluatie hebben wij op verschillende manieren informatie verzameld.

- *Deskresearch*: We hebben gekeken naar de data van onze GGD en de data van het Trimbos-instituut om ook de landelijke ontwikkelingen en trends te beschrijven. De ontwikkelingen en trends zijn opgenomen in bijlage 1.
- *Expert-meeting*: Er zijn twee verschillende bijeenkomsten georganiseerd met de betrokken uitvoerders, waarbij uitgebreid is stilgestaan bij het huidige beleid en de wensen en mogelijkheden voor de toekomst.
- *Standaard gestructureerde interview*: We hebben betrokken stakeholders/professionals geïnterviewd. De vragenlijst kunt u terugvinden in bijlage 2.

Leeswijzer

In deze evaluatie blikken we terug op de vier speerpunten uit het plan van aanpak ‘Samen Sterk tegen drugs in Nijkerk!’ die destijds door de samenleving zijn geformuleerd, namelijk:

- We willen bewustwording creëren over drugsgebruik onder ouders en jongeren;
- We zetten in op vroegsignalering en goede toeleiding naar zorg ;
- We richten ons op de omgevingsfactoren familie en vrienden en nazorg;
- We willen het drugsaanbod en overlast van drugsgebruik in kaart brengen.

We beschrijven kort de interventies die in de afgelopen jaren zijn opgepakt. Via een standaard gestructureerde vragenlijst hebben wij de interventies doorgenomen met betrokken stakeholders/professionals. Wat ging er goed en wat kan beter?

1. We willen bewustwording creëren over drugsgebruik onder ouders en jongeren

1.1 Selectieve voorlichting aan jongeren

Om de bewustwording over drugsgebruik te vergroten is herhaling van de boodschap een belangrijk element, zonder stigmatiserend over te komen. Ook willen we laten zien dat de Nijkerkse samenleving drugs niet normaal vindt. Daarom is regelmatig aandacht nodig. Dat begint rond de overgang van de basisschool tot en met het voortgezet onderwijs. In de afgelopen jaren hebben we daarom veel ingezet op voorlichtingsactiviteiten op en rondom de scholen.

Voor jongeren zijn onderstaande interventies opgepakt:

- ☐ Voorlichting door het voortgezet onderwijs. Onder andere de Alcohol- en Preventiedag op het Corlaer College, #Leerlingalert #Studentalert;
- ☐ De gemeente heeft samen met het voortgezet onderwijs het convenant 'Verslavingspreventie op scholen' opgesteld en ondertekend, zie bijlage 2;
- ☐ Er zijn voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd door de verslavingsexperts van het gebiedsteam voor de basisscholen voor groep 8;
- ☐ Voorlichtingslessen door Halt over o.a. verslaving;
- ☐ Door het Jeugd- en Jongerenwerk zijn thema-avonden georganiseerd over de consequenties van alcohol en drugsgebruik;
- ☐ Theatervoorstellingen over drugsgebruik o.a. MO theater en Artlife;
- ☐ Er is een voorlichtingsfilm gemaakt door de jongeren zelf o.a. door leerlingen van het Aeres VMBO.

1.2 Collectieve voorlichting aan inwoners

De gemeente Nijkerk neemt deel aan het alcoholmatigingsproject FrisValley. Het is een regionale samenwerking tussen de gemeenten Barneveld, Ede, Nijkerk, Renswoude, Rhenen, Scherpenzeel, Veenendaal en Wageningen. Onder het motto 'Geen 18? Geen alcohol!' wijst FrisValley jongeren op gevaren van te vroeg, te veel en te vaak alcoholgebruik. Vanuit dit samenwerkingsverband zijn er meerdere campagnes gelanceerd in de gemeente.

Aanvullend hebben voorlichtingsactiviteiten plaatsgevonden voor medici. De voorlichting ging gepaard met accreditatiepunten en werd georganiseerd in samenwerking met Jellinek.

Voor de inwoners van de gemeente Nijkerk zijn de onderstaande campagnes opgepakt:

- ☐ Campagne NIX zonder ID;
- ☐ Campagne Ik Pas;
- ☐ Campagne Zien drinken doet drinken!;
- ☐ Project Mystery Guest;
- ☐ Artikelen over drugs(gebruik) in lokale media;
- ☐ Training voor medici door de Kerngroep StopDrugs Nijkerk in samenwerking met Jellinek.

1.3 Financiën: oorspronkelijke raming t.o.v. huidige raming

Het oorspronkelijk geraamd budget van 85.000 euro werd het eerste jaar goed besteed. Uit onderstaande tabel blijkt dat er met name is geïnvesteerd in interventies die zijn gericht op het creëren van bewustwording over de gevolgen van overmatig alcohol- en drugsgebruik onder jongeren en volwassenen. In de eerste jaren werd er veel geïnvesteerd in startsubsidies en incidentele projecten. Een voorbeeld is de inrichting van de locatie van de NA. Daarna hielden we budget over. Dit werd netjes gemeld via de bestuursrapportage. Een logische zet was om vanuit de bezuinigingsopgave binnen het sociaal domein 10.000 euro te bezuinigen op het budget van StopDrugs Nijkerk.

Tabel 1:

Oorspronkelijk geraamd	2015	Huidige raming	2021
Interventies	Euro	Interventies	Euro
- Preventieve interventies	20.000	- Preventieve interventies	20.000
- Samenwerkingsverband Fris Valley		- Samenwerkingsverband Fris Valley	
		- Voorlichting primair onderwijs	
- Cofinanciering voorlichting op scholen voortgezet onderwijs en primair onderwijs	25.000	- Bezuinigingsopgave binnen het Sociaal Domein (- 10.000)	25.000 (- 10.000)
- Voorlichting primair onderwijs		- Convenant verslavingspreventie op scholen	
- Informeren ouders: actief beheer website	8.000	- Informeren ouders: actief beheer website	8.000
- Publicaties & Lotgenotencontact		- Publicaties	
		- Training professionals	
- Veldwerkers (hulpverleners en ambulant jongerenwerk)	25.000	- Veldwerkers (hulpverleners en ambulant jongerenwerk)	25.000
- Onderzoek drugsaanbod	7.000	- Onderzoek drugsoverlast	7.000
- 1000-ogen		- Jongeren ontmoetingsplekken	
Totaal	85.000	Totaal + index	75.500

1.4 Wat ging goed en wat kan beter volgens de stakeholders

Wat ging goed en welke interventies moeten zeker worden gecontinueerd?

- De stakeholders geven aan de interventies van het jeugd- en jongerenwerk te willen behouden. Het gaat dan met name over de interventies zoals het bezoeken van schoolpleinen op het voortgezet onderwijs, het geven van individuele coaching aan jongeren en het geven van voorlichtingen in samenwerking met de gebiedsteamspecialisten Verslaving.
- Ook de voorlichtingen op het onderwijs moeten worden gecontinueerd. Het voortgezet onderwijs geeft aan blij te zijn met de subsidie die ze ontvangen van de gemeente Nijkerk. Dit geeft de scholen de ruimte om theatergroepen, experts en docententrainingen te kunnen inzetten.

Verbeterpunten!

- Het huidige beleid focust met name op de doelgroep jeugd. De stakeholders geven aan dat er ook beleid nodig is voor de doelgroep (jong)volwassenen en 55+plus. Het is een groeiende doelgroep waarbij er ook extra aandacht moet komen over de gevolgen van alcoholgebruik in combinatie met medicijngebruik.
- Voor ouders/verzorgers is het belangrijk om vroegtijdig met een duidelijk verhaal te komen. Sommige ouders vinden het gebruik van alcohol en zelfs het experimenteren met drugs erbij horen, daarom trekken thema-avonden over dit onderwerp weinig publiek. Het advies aan de gemeente is om het thema alcohol- en drugsgebruik onderdeel te laten uitmaken van een standaard ouder-informatieavond i.p.v. op onderwerp.

1.5 Conclusies en aanbevelingen vanuit beleid

Continueren huidig preventie-aanbod voor de jongeren en werken met data

- In de afgelopen jaren is er veel opgepakt door de Kerngroep StopDrugs Nijkerk met name op het preventieve deel. Het blijft noodzakelijk dat de jeugd wordt voorgelicht over de gevaren rondom alcohol- en drugsgebruik vanaf groep 8 van het primair onderwijs. Het advies is om dit te blijven continueren, maar wel het aanbod aan te scherpen.
- Er wordt nu nog te veel input gericht gewerkt. Het advies is om meer gebruik te maken van evidence-based programma's die erkend zijn door het Trimbos-instituut of het Nederlands Jeugd Instituut. Geadviseerd wordt om dit stapsgewijs in te voeren en gebruik te maken kennisinstituten en te kijken naar goede voorbeelden uit andere gemeenten.
- Het huidige aanbod wordt met name bedacht door de verslavingsdeskundige en door de professionals die met de jeugd werken. Ook maken we gebruik van de data van VGGM (GGD Gelderland Midden). Eén keer in de vier jaar voert VGGM een onderzoek uit onder 13/14 jarigen uit de tweede klas van het voortgezet onderwijs. De gemeente krijgt gemiddeld binnen 1 jaar de onderzoeksresultaten terug via het E-MOVO rapport (Elektronisch -Monitoring Voortgezet Onderwijs). We kunnen aan de hand van deze data de ontwikkelingen/trends volgen. Hierdoor werken we al redelijk vraaggericht. Ook dit proces willen we aanscherpen door te onderzoeken of we data-gestuurd kunnen werken, zodat we nog meer vraaggerichte interventies kunnen inzetten.

Het convenant '*Verslavingspreventie op scholen*' moet worden herzien en ondertekend

Er is een mooie samenwerking ontstaan tussen de gemeente, de gebiedsteamspecialisten Verslaving, het Jeugd- en Jongerenwerk en het voortgezet onderwijs. Helaas is het contact tussen de kerngroep en de scholen gedurende coronaperiode iets minder intensief geworden. Daarom wordt voorgesteld om dit contact te intensiveren. Het convenant '*Verslavingspreventie op scholen*' moet opnieuw worden opgesteld en ondertekend. We willen de scholen actief betrekken in het meedenken over de inhoud van het convenant. Hiervoor gaan we in gesprek met alle vier de VO-scholen binnen de grenzen van de gemeente Nijkerk. Ook gaan we opnieuw kijken naar de middelen die door de gemeente worden versterkt en naar de middelen die de scholen zelf ontvangen voor o.a. voorlichting, weerbaarheid etc. Hierbij houden we rekening met de extra coronamiddelen en NPO gelden (Nationaal Programma Onderwijs) die door het Rijk beschikbaar zijn gesteld.

Doelgroep aanpak verbreden naar 55+ en LVB

Naast het voortzetten van bestaande succesvolle interventies voor jongeren, willen we de komende jaren meer inzetten op specialistisch beleid en interventies voor de (jong)volwassenen, 55+plussers en de kwetsbare doelgroep; inwoners met een licht verstandelijke beperking (LVB). De stakeholders geven aan dat het alcoholgebruik en de daaruit voortvloeiende problemen onder deze doelgroepen toeneemt.

Regionale samenwerking Fris Valley

Het regionale samenwerkingsverband is met name gericht op het ontmoedigen van alcoholgebruik onder jongeren en volwassenen. We willen ook graag een samenwerkingsverband voor het ontmoedigen van drugsgebruik. Fris Valley bestaat uit meerdere ambtelijke vertegenwoordigers, namelijk adviseurs vanuit preventie, de boa's en de adviseurs van Openbare Orde en Veiligheid. Voorgesteld wordt om te onderzoeken of het samenwerkingsverband ook kan worden uitgebreid met het onderwerp drugs en hiervoor een initiatiefvoorstel voor de regio op te stellen. Belangrijk is dat de gemeente Nijkerk haar positie binnen de regio verstevigd door een nog meer pro-actievere rol in te nemen.

2. We zetten in op vroegsignalering en goede toeleiding naar zorg

2.1 Inzet veldwerkers

Volgens het plan van aanpak 'Samen sterk tegen drugs in Nijkerk' hebben veldwerkers een belangrijke signaleringsrol. Het Jeugd- en Jongerenwerk heeft voor een groot deel deze rol op zich genomen door inzet van ambulant jongerenwerk/straatwerk.

Voor jongeren zijn onderstaande interventies opgepakt:

- ☐ Bij incidenten is er voorlichting aan huis gegeven door de gebiedsteammedewerkers in samenwerking met het jongerenwerk;
- ☐ Jongerenwerkers bezoeken 2x per jaar drankketen in het buitengebied;
- ☐ Jongerenwerkers creëren en bezoeken jongeren ontmoetingsplekken, genaamd JOP;
- ☐ Jongerenwerkers bezoeken maandelijks het Corlaer College, Aeres VMBO Nijkerk, Accent Praktijkonderwijs en incidenteel het Van Lodenstein College.

2.2 Inzet Aandachtspecialisten Verslaving

De gemeente Nijkerk vindt het belangrijk dat er een goede sluitende aanpak is als het gaat om toeleiding naar zorg en hulp. Een centrale rol is hier weggelegd voor de gebiedsteammedewerker. Naar aanleiding van het plan van aanpak is er gekozen om de generalistische functie uit te breiden naar een zogenaamde T-functie met als aandachtspecialisme verslaving.

De Aandachtspecialisten Verslaving hebben de onderstaande interventies opgepakt:

- ☐ Signaleren door o.a. bezoeken van krakerspanden en bezoeken van scholen;
- ☐ Kortdurende ondersteuning i.v.m. wachttijden verslavingshulp;
- ☐ Aanwezigheid bij voorlichtingen, zodat er snel kon worden doorgeschakeld naar hulp;
- ☐ Het geven van voorlichting na incidenten bijvoorbeeld aan groep ouders.

Figuur 1: Gebiedsteam staat centraal

2.3 Inzet Eigen Plan sinds 2019

De procesregisseur Jeugd en Veiligheid heeft aan de Kerngroep StopDrugs Nijkerk gevraagd of er extra aandacht kan komen voor ambulante hulpverlening voor jongeren. De functie procesregisseur Jeugd en Veiligheid is ontstaan vanuit het programma 'Samen aan Zet'. De regisseur wordt met name ingezet voor vastgelopen casuïstiek, waaronder ook casuïstiek waar drugsgebruik een grote rol kan spelen. De regisseur gaf aan dat er een hulpverlener nodig was die aansloot bij de leefwereld van de jongeren. In overleg met de regisseur is er besloten om hiervoor gebruik te maken van de kennis van het bureau Eigen Plan. Het bureau is met name gericht op out-reachend werken en gespecialiseerd in het opstellen van een plan van aanpak samen met de betrokken inwoner. Hierbij wordt altijd gekeken naar het eigen vermogen en de zelfredzaamheid van de inwoner.

Eigen Plan had na een ½ jaar al veel vastgelopen casuïstiek opgelost. Er werd door de regisseurs Jeugd en Veiligheid geconcludeerd dat de inzet van Eigen Plan succesvol was. Een belangrijke factor van dit succes is dat Eigen Plan samen met het gezin van de jongere een gezinsplan opstelt. De verantwoordelijkheid ligt bij het gezin en het gezin wordt elke keer herinnert aan deze verantwoordelijkheid. Hierdoor ontstaat er daadwerkelijk draagvlak om het plan uit te voeren.

Ook de coördinatoren(teamleiders) van het gebiedsteam waren destijds erg enthousiast over de methodiek/aanpak van Eigen Plan. Er werd zelfs besloten om de gebiedsteammedewerkers via het opleidingsplan kennis te laten nemen van het leren opstellen van gezinsplannen. In de afgelopen jaren is deze methodiek in de praktijk nog niet volledig benut, mede door inhoudelijke keuzen rond de doorontwikkeling van de organisatie en het geven van prioriteit aan het wegwerken van wachtlijsten.

2.4 Leergang Ondersteuning Passend Zorgaanbod

De Kerngroep StopDrugs Nijkerk voelde zich niet alleen verantwoordelijk voor het preventieve aanbod, maar voelde zich ook verantwoordelijk voor een goede toeleiding naar hulp. Daarom sloot de kerngroep eind 2019 aan bij het Rijksprogramma Ondersteuning Passend Zorgaanbod (OPaZ). In de leergang Ondersteuning Passend Zorgaanbod was het specifieke doel opzoek te gaan naar oplossingen voor de jongeren die tussen wal en schip vallen in de zorg en/of het sociaal domein. Het programma was gericht op het zoeken naar een makkelijke manier om complexe zorgvragen te kunnen oplossen.

De kerngroep had inmiddels geïnvesteerd in een goede toeleiding naar hulp via het bureau Eigen Plan voor vastgelopen casuïstiek. Maar de inzet van Eigen Plan werd wel gezien als "bypass" voor het gebiedsteam. De inzet van Eigen Plan werd in het actiegericht onderzoek meegenomen, maar de onderzoeksvraag werd wel iets verbreed, namelijk:

We willen onderzoeken of het mogelijk is om binnen het gebiedsteam een specialist/centrale zorgverlener aan te wijzen of in dienst te krijgen, die goed kan aansluiten bij de belevingswereld van de jongeren woonachtig in de gemeente Nijkerk. Met als doel dat deze specialist drugsgerelateerde problemen weet te vertalen naar concrete hulpvragen.

Voorafgaande aan de onderzoeksvraag werd er door de kerngroep de onderstaande probleemstellingen geformuleerd:

- Jongeren die hulp nodig hebben krijgen niet altijd de goede hulp (destijds wachttijden binnen de GGZ);
- Drempel naar hulp m.b.t. verslaving is hoog voor jongeren en al helemaal voor zorgmijders;
- Rol van de gebiedsteammedewerker is niet duidelijk, zowel voor professionals als voor inwoners;
- We missen één gezicht met de goede competentie en kennis, die aansluit bij de belevingswereld van een jongeren;
- Binnen het gebiedsteam is er onvoldoende ruimte om jongeren in beeld te krijgen en te monitoren. Het gaat dan specifiek om ambulante hulpverlening/veldwerk.

De resultaten van het onderzoek concluderen dat onderstaande kenmerken bepalend zijn voor het succesvol bereiken van jongeren:

- *Cultuursensitiviteit:*
De kracht van de inzet van Eigen Plan is niet alleen de aanpak en methodiek, maar ook het feit dat de uitvoerende medewerker Arabisch spreekt en weet hoe familiesystemen in elkaar zitten binnen andere culturen. Ook zien we dat het uitmaakt dat de uitvoerder een man is, hij sluit hierdoor beter aan bij adolescenten jongens en jonge mannen (identificatiefiguur) en heeft hierdoor bij sommige ouders meer gezag.
- *Flexibele werktijden:*
De dienstverlening van Eigen Plan is niet alleen van 09:00 tot 17:00, maar kan ook plaatsvinden in de avonden en in het weekend.
- *Opstellen van een familieplan:*
Jongeren maken samen met hun ouders een plan, zodat er een gezamenlijke gedragen verantwoordelijkheid komt.

2.5 Wat ging goed en wat kan beter volgens de stakeholders

Wat ging goed en welke interventies moeten zeker worden gecontinueerd?

- De stakeholders hebben aangegeven erg blij te zijn met de inzet van de aandachtsspecialisten. Hierdoor werd er ruimte gecreëerd om eerder te kunnen signaleren en werd er de mogelijkheid geboden om kortdurende ondersteuning aan te bieden. Ook de preventieve inzet van de specialisten op het geven van voorlichting werd enorm gewaardeerd. Het verzoek is om de aandachtsspecialisten te behouden en het advies is om meer bekendheid te geven aan deze functie.
- De stakeholders, die ook zelf hulpverlener zijn, maken veel gebruik van de inzet van Eigen Plan. Ze hebben aangegeven dat er veel casuïstiek wordt opgepakt dankzij de ambulante begeleiding.

Verbeterpunten!

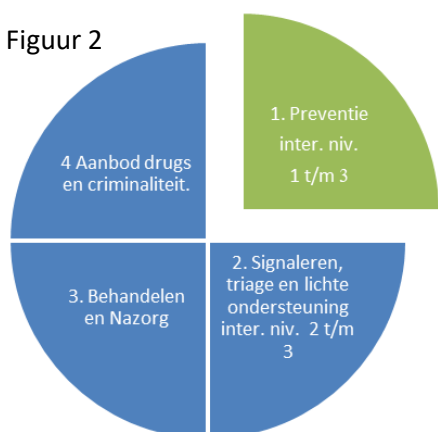
- Veel stakeholders hebben de wens uitgesproken dat er meer ambulante hulpverlening moet komen. Daarnaast willen ze graag dat het Jeugd- en Jongerenwerk nog meer zichtbaar is op straat.
- Ook hebben ze aangegeven om alsnog te onderzoeken of de wijkgerichte aanpak voor inwoners opnieuw kan worden ingezet. Ze vinden het belangrijk dat niet alleen de professionals zich verantwoordelijk voelen voor dit vraagstuk, maar ook de inwoners.

2.6 Conclusies en aanbevelingen vanuit beleid

Afbakening taken Expertteam Verslavingen

Vlak nadat het plan van aanpak ‘*Samen sterk tegen drugs in Nijkerk*’ werd vastgesteld, werd de Kerngroep StopDrugs Nijkerk opgericht om het preventieve aanbod af te stemmen en in te kopen. Het oorspronkelijke doel was om een sluitend voorlichtingsprogramma aan te bieden aan alle inwoners van de gemeente Nijkerk. Gaandeweg voelde de kerngroep zich niet alleen verantwoordelijk voor het preventieve deel, maar ook voor de andere hoofdstukken uit het plan van aanpak. Achteraf gezien had de kerngroep deze taken niet op zich moeten nemen, omdat ze weinig invloed konden uitoefenen op de andere terreinen. Daarom is het belangrijk dat in het vervolg de taken weer worden uiteengezet, zie figuur 2.

Figuur 2

Toelichting op figuur 2

- Kwadrant 1; voor het preventie deel is het Expertteam Verslavingen verantwoordelijk.
- Kwadrant 2; signaleren, triage en lichte ondersteuning wordt opgepakt door jongerenwerk en het gebiedsteam.
- Kwadrant 3; wordt opgepakt door het gebiedsteam en procesregisseurs Jeugd en Veiligheid.
- Kwadrant 4; wordt opgepakt door de adviseurs van Openbare Orde en Veiligheid.

De naam van de Kerngroep StopDrugs Nijkerk is in deze tijd niet meer zo gepast, daarom wordt de naam veranderd naar *Expertteam Verslavingen*. Het expertteam bestaat uit de volgende leden: projectleider vanuit sociale domein, de vier Aandachtspecialisten Verslaving van het gebiedsteam, beleidsadviseur preventie (jeugd), coördinator van het Jeugd- & Jongerenwerk en verslavingsdeskundige van Tactus en op afroep de preventiewerker Luuk Miedema.

Inzet ambulant jongerenwerk

Stichting Jeugd- en Jongerenwerk gemeente Nijkerk is één van onze belangrijkste partners als het gaat om het bereiken van de jeugd buiten de schooltijden. In Nijkerk hebben verschillende partijen waaronder de politie gevraagd of de gemeente meer ambulant jongerenwerk kan inkopen. We spreken over *ambulant* wanneer de jongerenwerkers aanwezig zijn op plaatsen waar jongeren samenkomen. Dit kan zijn op straat, scholen en winkelcentra. De jongerenwerkers hebben een preventieve functie. Zo kunnen ze bijdragen aan het voorkomen van criminaliteit, radicalisering en schooluitval. Ook kunnen ze jongeren op een laagdrempelige manier ondersteunen en hulpvragen normaliseren. Vanuit beleid is gewenst om samen met St. Jeugd- en Jongerenwerk gemeente Nijkerk te onderzoeken of er ruimte kan worden gecreëerd voor aanzienlijk extra uren ambulant jongerenwerk.

3. We richten ons op de omgevingsfactoren familie en vrienden

3.1 Voorlichting aan familie

De gemeente Nijkerk vindt het belangrijk dat ouders /familie en vrienden goed op de hoogte zijn van de gevaren rondom drugsgebruik. Het gaat niet alleen om theoretische kennis te delen zoals *‘welke soorten drugs zijn er?’*, maar het gaat voornamelijk over wederzijds vertrouwen en begrip. Op deze manier worden ouders niet alleen geïnformeerd over het drugsaanbod, maar juist ook over hoe zij het veranderd gedrag van hun kinderen kunnen herkennen.

Voor ouders/verzorgers zijn onderstaande interventies opgepakt:

- ☐ Ouderavonden op het voortgezet onderwijs;
- ☐ Voorlichting thuis in kleiner verband op aanvraag (Home Party);
- ☐ Werkgroep Hoevelaken (*Aanpak per kern*);
- ☐ Website www.StopDrugsnijkerk.nl.

3.2 Vrijtijdsbesteding

Om ervoor te zorgen dat jongeren weerbaarder worden en ouders sterker in hun rol staan als opvoeder, moet de omgeving goed gemobiliseerd zijn. Net zoals het programma *‘Jongeren op Gezond Gewicht’* (JOGG) willen we ook de omgeving betrekken zoals sportverenigingen, horeca en het bedrijfsleven zoals supermarkten. Door de kerngroep is al heel veel opgepakt. We zien dat er de komende jaren meer aandacht moet komen om bovengenoemde organisaties aan te laten sluiten. Het IJslandspreventiemodel focused zich met name op de omgevingsfactoren. Daarom is het belangrijk dat we gebruik maken van deze kennis. Zie paragraaf 3.3 IJslandse Preventiemodel.

Plekken waar de jongeren buiten schooltijden elkaar kunnen ontmoeten:

- ☐ Jongeren ontmoetingsplekken (JOP's);
- ☐ Chill-Out in Nijkerk;
- ☐ Blitz in Hoevelaken;
- ☐ 2B Paashuis in Nijkerk.

3.3 Wijkgericht werken

In de periode 2015 - 2020 heeft de gemeente verschillende opbouwwerkers ingezet om de samenleving te activeren/mobiliseren. Met als doel om gezamenlijk het vraagstuk ontmoedigen alcohol- en drugsgebruik op te pakken. Hiervoor werd o.a. de methodiek *‘Aanpak per kern’* ingezet door het oprichten van een werkgroep in Hoevelaken. De werkgroep bestond voornamelijk uit inwoners en werd begeleid door een professional (opbouwwerker). Helaas heeft deze werkgroep in de praktijk onvoldoende gefunctioneerd aangezien er sprake was van deels conflicterende belangen. Ouders waarvan de kinderen in de problemen waren geraakt door drugsgebruik wilde dat het accent lag op hulpverlening en andere deelnemers wilde juist dat het accent lag op de preventieve kant. In overleg met de gemeente is er toen besloten om de werkgroep in Hoevelaken te stoppen en na te denken over een nieuwe vorm. Uiteindelijk zijn er twee nieuwe werkgroepen opgericht één in Hoevelaken en later één in Nijkerk. De werkgroepen werden niet meer begeleid door externe professionals, maar door de Aandachtspecialisten Verslaving van het gebiedsteam en de deelnemers zijn lokale professionals.

Voor de wijk zijn de onderstaande interventies opgepakt:

- ☐ Aanpak per kern: Hoevelaken (Werkgroep Hoevelaken)
- ☐ Aanpak per kern: Nijkerk (Risico signalen overleg)

3.4 Nazorg

Het is belangrijk voor ex-verslaafden om wekelijkse bijeenkomsten te hebben met lotgenoten. Het gaat dan om een plek waar zij lotgenoten kunnen ontmoeten. Om niet te vervallen in de oude patronen is het belangrijk om te investeren in goede begeleiding en coaching. IJ zowel de Narcotic Anonymous en de Alcohol Anonymus speelt de gemeente geen rol. Het zogenaamde 12 stappen programma wordt zelf door de gemeenschap opgepakt.

Tenslotte verdient nazorg meer aandacht. De daadwerkelijke behandelduur en opnameperiode is doorgaans kort, gezien de beperkte capaciteit en lange wachtlijsten. Om nadien succesvol terug te keren in de maatschappij is lastig, omdat ex-verslaafden (te) snel terugkeren in hun oude leefomgeving. Om patronen daadwerkelijk te doorbreken zouden lokale voorzieningen op het gebied van nazorg en ondersteuning helpend kunnen zijn.

Plekken waar ex-verslaafden elkaar kunnen ontmoeten:

- ☐ NA - Narcotics Anonymous (plek is geheim);
- ☐ AA - Alcohol Anonymous (plek is geheim);
- ☐ Welkomshuis;
- ☐ Kortdurende ondersteuning door de Aandachtspecialisten Verslaving van het gebiedsteam.

3.5 Wat ging goed en wat kan beter volgens de stakeholders

Wat ging goed en welke interventies moeten zeker worden gecontinueerd?

- Ouders spelen een belangrijke rol en worden altijd betrokken door gebiedsteams, *tenzij* de veiligheid van het kind in het geding is.
- De website is een waardevolle tool om ouders en inwoners te informeren over alcohol en drugs. Vanuit scholen is het verzoek gekomen om de website actiever te maken met lesmateriaal en kennisvragen voor de leerlingen.
- De Narcotics Anonymous (NA) is gegroeid van 5 leden naar gemiddeld 40 leden.

Verbeterpunten!

- Investeer in het betrekken van de leefomgeving. Nieuwe partijen laten aansluiten zoals sportverenigingen en horeca en ondernemers (voorbeeld JOGG). Dit punt wordt nu opgepakt door aan te sluiten bij het IJslandse preventiemodel.
- Succesvol terugkeren in de maatschappij blijkt lastig:
 - Belangrijk om een dagritme te krijgen;
 - Doorbreek oude patronen met goede trainingen en opleidingen;
 - Koppeling maken met lokale voorzieningen zoals het Welkomshuis.

3.6 Conclusies en aanbevelingen vanuit beleid

Het betrekken van de leefomgeving

Vanuit de rapportage die we ontvangen van de GGD weten we dat de leefomgeving een cruciale rol speelt bij het ontmoedigen van alcohol- en drugsgebruik. In de afgelopen jaren is veel aandacht besteed aan het voorlichten van inwoners en jongeren. Maar het betrekken van de totale leefomgeving is nog niet goed van de grond gekomen. Het mobiliseren van de samenleving blijft een intensief en lastig traject. Vanuit het Rijk is bijvoorbeeld het JOGG (Jongeren op Gezond Gewicht) opgericht om gemeenten te ondersteunen bij het betrekken van de leefomgeving voor het tegen gaan van overgewicht.

Voor het thema alcohol- en drugsgebruik wordt er landelijk gekeken naar het IJslandse Preventiemodel. Het IJslandse preventiemodel is een primaire preventieaanpak gericht op het creëren van een positieve leefomgeving, waarin jongeren gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien, zonder middelengebruik. De eerste stap die ze in IJsland hebben gezet, is nagaan hoe het komt dat jongeren wel of geen middelen gebruiken. Uit de wetenschappelijke literatuur hebben de IJslanders de belangrijkste omgevingsfactoren geselecteerd die het risico op middelengebruik verkleinen (beschermende factoren) en het risico vergroten (risicofactoren). Deze zijn grofweg op te delen in vier domeinen of omgevingen, namelijk gezin, peergroep (vrienden en leeftijdsgenoten), school en vrije tijd. Voor de Kerngroep StopDrugs Nijkerk (Nieuwe naam Expertteam Verslaving) is het belangrijk dat ze ondersteuning krijgen bij het betrekken van de samenleving, leren over data-gestuurd werken en gebruik maken van Evidence-based programma's.

Data-gestuurd werken aan de hand van het IJslandse Preventiemodel

Om na te gaan hoe het gaat met de IJslandse jeugd, maken ze in IJsland gebruik van een jaarlijkse monitor. Op school worden alle leerlingen van 10 tot 20 jaar jaarlijks bevraagd door middel van een uitgebreide vragenlijst, waarin de belangrijkste risico- en beschermende factoren aan bod komen. De resultaten van deze monitor worden binnen twee tot drie maanden teruggekoppeld in rapporten op landelijk, gemeentelijk en schoolniveau aan diverse stakeholders.

Op basis van deze rapporten gaan onderzoekers, beleidsmakers en mensen uit de praktijk de dialoog met elkaar aan om prioriteiten te bepalen. Samen bedenken zij op welke risico- en beschermende factoren ingezet moeten worden, welk beleid en welke interventies daarvoor geschikt zijn en welke stakeholders een rol kunnen spelen. Uit de praktijk worden bijvoorbeeld ouders, scholen en organisatoren van jeugdactiviteiten betrokken. Het betrekken van de community is dus een cruciaal onderdeel van deze werkwijze. Doordat de monitor jaarlijks wordt uitgevoerd, krijgen de stakeholders snel feedback en kunnen de preventie-activiteiten worden bijgesteld waar nodig.

De uitgangspunten hierbij zijn om als volgt te werken:

- Evidence based: onderzoek stuurt de praktijk aan.
- Community based: organisaties en personen in de omgeving van jongeren worden zoveel mogelijk betrokken.
- In dialoog: continue dialoog tussen onderzoek, beleid en praktijk.
- Duurzaam: lange termijn commitment en investering is nodig.

Samen met het Trimbos-Instituut en VGGM willen we onderzoeken of de gemeente Nijkerk de bovengenoemde methodiek kan implementeren.

Aangeraden wordt om aan te sluiten bij het IJslandspreventiemodel.

4. We willen het drugsgebruik in kaart brengen

4.1 Buurtpreventie

Als de gemeente Nijkerk wil investeren in buurtpreventie, dan is het nodig dat het 1000-ogen project een nieuwe impuls krijgt. De afgelopen periode heeft het project ambtelijk minder aandacht gekregen, mede door de coronacrisis. Daardoor is de administratie niet meer actueel. Eén van de hoofdcoördinatoren van het 1000-ogen project is gestopt, de actieve coördinatoren worden opnieuw benaderd met de vraag wat zij nodig hebben. Geadviseerd wordt om een impuls te geven aan het 1000-ogen project, een goed werkende buurtpreventie kan van meerwaarde zijn op het gebied van signalering van velerlei problematiek, waaronder het alcohol- en drugsgebruik. Een nieuwe impuls vraagt wel om goed contact tussen de gemeente en politie met buurtcoördinatoren. Verder dient tijd en ruimte te worden gecreëerd voor voorlichting/inlichting van coördinatoren, subsidie voor spullen, etc. In 2022 wordt dit opgepakt.

4.2 Overlast en meldingen

Meld Misdaad Anoniem (MMA) is al ruime tijd actief, maar lijkt nog niet altijd goed te worden gevonden door inwoners. Een verklaring daarvoor kan mogelijk worden gevonden in het feit dat het hoofdkantoor ervan in Hoevelaken staat (dus: mensen in Hoevelaken melden wellicht minder snel, in angst om een bekende aan de telefoon te krijgen). Een andere verklaring kan liggen aan het gegeven dat de laatste jaren onvoldoende bekendheid hebben gegeven aan MMA. Tegelijkertijd ziet de afdeling Openbare Orde en Veiligheid dat meldingen van MMA goed worden opgevolgd door politie. Dit heeft al verschillende keren geleid tot drugsvondsten in onze gemeente. De winst van de afgelopen tijd is dat de gemeente is aangesloten op het Meldnet van MMA. Hierdoor is de informatiepositie van de gemeente versterkt en kan aan de politie worden gevraagd bij bepaalde meldingen actie te ondernemen. Het contact tussen gemeente en politie loopt goed.

4.3 Aanbod en onderzoek

Op termijn zal nieuw onderzoek plaats moeten vinden over het aanbod van drugs binnen de gemeente Nijkerk, bijvoorbeeld als afstudeeronderzoek of door een stagiair. Het doel van het onderzoek moet helder zijn. Wil de gemeente meer inzicht in druggerelateerde locaties, dan is het goed om ook de behoefte met de politie samen te bepalen. Of bestaat de wens tot meer inzicht in drugsgebruikers? Dan is het misschien relevant om na te denken over hoe we zorg voor deze mensen organiseren. Ambtelijk wordt minder meerwaarde gezien in onderzoek naar cijfers van drugsgebruik in onze gemeente. Dat kan een heel interessant uitgangspunt zijn, maar geeft minder concrete informatie waar de gemeente iets mee kan.

4.4 Uitvoering geven aan Hennepkonvenant

Het hennepkonvenant is opgenomen in het Integraal Veiligheidsplan (IVP) en is primair bedoeld om bij het aantreffen van een hennepkwekerij met alle partijen informatie te kunnen delen. Denk bijvoorbeeld aan gemeenten, woningstichtingen, energieleveranciers, politie, etc. Door dit konvenant kan de gemeente Nijkerk eigenaren van een kwekerij op alle fronten aanpakken. Dit is bedoeld om drugscriminaliteit (oermijning) op repressieve wijze tegen te gaan.

4.5 Wat ging goed en wat kan beter volgens de stakeholders

Wat ging goed en welke interventies moeten zeker worden gecontinueerd?

- Professionals nemen veelal als eerste contact op met wijkagent, indien er sprake is van dealen/drugsgebruik.
- Ambulante hulpverlener geeft aan dat 70% van de casuïstiek komt van de wijkagent.
- Er heeft een onderzoek plaatsgevonden naar het drugsgebruik en overlast. Nieuwe recente en lokale data zijn op termijn nodig, ook om deze gegevens te toetsen aan landelijke trends.
- Het 1000-ogenproject is gestart, maar heeft een nieuwe impuls nodig.

- De gemeente is aangesloten op het Meldnet van Meld Misdaad Anoniem, wat de informatiepositie van de gemeente versterkt.

Verbeterpunten!

- Er zijn tot op heden geen concrete afspraken gemaakt met de horecalocaties en binnen het uitgaansleven. De horeca is tijdens COVID langere periode dicht geweest. Nu de horeca weer (deels) open is, hebben ondernemers op dit moment veel andere vraagstukken en problemen aan hun hoofd. Vanuit de afdeling Openbare Orde en Veiligheid wordt geadviseerd om niet op hele korte termijn aan te kloppen bij de horecaondernemers, maar dat het goed zou zijn om dit onderwerp op te pakken als COVID stabiel genoeg is en niet meer zorgt voor sluitingen. Een vertrekpunt is wellicht het organiseren van een thema-avond, om daarna met partijen te komen tot concretere afspraken.
- Vanuit de kerngroep is naar voren gekomen dat het zeer wenselijk is, dat alle stakeholders het Convenant sluitende aanpak verwarde personen medeondertekenen. Veel informatie is elders bekend, maar kan of wordt niet (tijdig) gedeeld met de aandachtsspecialisten van de gebiedsteams. Met name voor preventieve interventies is dit een gemiste kans, juist dan moet je zorgen dat de eerste signalen monitoring kan plaatsvinden.
- De meldingen bij MMA worden zorgvuldig behandeld door de politie. Binnen de gemeente mag meer aandacht worden gegenereerd voor MMA. De hulplijn Hoevelaken is slechts beperkt gebruikt, voortzetten heeft in huidige vorm geen meerwaarde.

4.6 Conclusies en aanbevelingen

De afgelopen jaren is er enerzijds repressief ingezet op de aanpak van ondermijning en is er anderzijds preventief ingezet op het verbeteren van de leefbaarheid in de wijken. Door de coronacrisis zijn hierbij een aantal onderwerpen naar de achtergrond verschoven, zoals het buurtpreventieproject 1000-ogen. Daarentegen wordt er wel uitvoering gegeven aan het hennepconvenant en is de gemeente aangesloten op de meldingen van MeldMisdaadAnoniem (MMA). De balans tussen preventie en repressie is van groot belang, het is aan te bevelen deze lijn de komende jaren voort te zetten.

De aanbeveling is om in het nieuwe beleidsplan van StopDrugsNijkerk voor de komende jaren de repressieve kant binnen de aanpak van drugsgebruik meer te verbinden met de preventieve kant. Daarin zal beleidsmatig de verbinding moeten worden gezocht tussen het Sociale- en Veiligheidsdomein, maar ook de verbinding in het operationele werkveld is van belang. Met name de politie is een belangrijke partner in het repressief optreden bij drugsgebruik en -handel. Een project waar preventie en repressie samen komen, is het 1000-ogenproject. Het 1000-ogenproject zal in 2022 nieuwe aandacht krijgen, door allereerst opnieuw te inventariseren of alle whatsappgroepen nog actief zijn en of er nog behoefte is aan materialen (zoals flyers).

Een andere wijze van verbinding tussen het sociale- en veiligheidsdomein, kan worden gevonden in het maken van afspraken met horecaondernemers over drugs- en alcoholgebruik in het uitgaansleven. Ook scholen kunnen hierin een belangrijke rol spelen, bijvoorbeeld door middel van voorlichtingen. Daarnaast is het van belang om ook (horeca)ondernemers te betrekken bij het afraden van alcohol- en drugsgebruik. Vanuit politiecijfers is duidelijk geworden dat er in Nijkerk bovenmatig veel bestuurders worden staande gehouden die middelen hebben gebruikt. De verwachting is dat ondernemers hier iets in kunnen betekenen, bijvoorbeeld door het niet aanbieden van alcohol op werkborrowels. Ook de horecabranche kan hier iets in betekenen, bijvoorbeeld door op te letten of er geen drugs wordt verhandeld en gebruikt in het uitgaansleven, of door alcohol af te raden als iemand nog moet autorijden.

MMA kan de komende jaren sterker worden ingezet als methode om anoniem te melden, door in via verschillende communicatiemethoden de anonimiteit te benadrukken en te laten zien dat meldingen zo structureel mogelijk worden opgevolgd. Hierin heeft de gemeente een belangrijke rol in de communicatie. De aansluiting van de gemeente bij het Meldnet maakt het makkelijker om de informatiepositie sterk te houden.

5. Financieel overzicht 2022-2024

Financieel overzicht: budget ontmoedigen alcohol en drugsgebruik 2022-2024					
Budgetjaar 2022		Budgetjaar 2023		Budgetjaar > 2024	
Interventies	Euro	Interventies	Euro	Interventies	Euro
Samenwerkingsverbanden: - Begeleiding & Onderzoek lokale interventies bv. via het IJslandsmodel - (Trimbos-instituut, NJI en Landelijke GGD) - Deelname FrisValley	20.000	Samenwerkingsverbanden: - Begeleiding & Onderzoek lokale interventies bv. via het IJslandsmodel - (Trimbos-instituut, NJI en Landelijke GGD) - Deelname FrisValley	20.000	Samenwerkingsverbanden: - Begeleiding & Onderzoek lokale interventies bv. via het IJslandsmodel - (Trimbos-instituut, NJI en Landelijke GGD) - Deelname FrisValley	20.000
Voorlichting jeugd en jongeren: - Uitvoering geven aan 't convenant met de VO-scholen - Voorlichting primair onderwijs	15.000	Voorlichting jeugd en jongeren: - Uitvoering geven aan 't convenant met de VO-scholen - Voorlichting primair onderwijs	20.000	Voorlichting jeugd en jongeren: - Uitvoering geven aan 't convenant met de VO-scholen - Voorlichting primair onderwijs	20.000
Voorlichting volwassenen: - Actief beheer website - Publicaties voor ouders en volwassenen	6.000	Voorlichting volwassenen: - Actief beheer website - Publicaties voor ouders en volwassenen - Interventies gericht op betrekken v/d samenleving	12.500	Voorlichting volwassenen: - Actief beheer website - Publicaties voor ouders en volwassenen - Interventies gericht op betrekken samenleving	12.500
Inzet ambulant jongerenwerk - Veldwerk/straatwerk door het jongerenwerk - Voorlichting door het jongerenwerk	15.000	Inzet ambulant jongerenwerk - Veldwerk/straatwerk door het jongerenwerk - Voorlichting door het jongerenwerk	15.000	Inzet ambulant jongerenwerk - Veldwerk/straatwerk door het jongerenwerk - Voorlichting door het jongerenwerk	15.000
Onderzoek - Startonderzoek VO-scholen (25% cofinanciering PIT-programma) - Start data-gestuurd werken - JOP's	20.000	Onderzoek - Vervolg onderzoek VO-scholen E-MOVO VGGM (valt onder inwonerbijdrage GGD-PG) - Interventies ontmoedigen drugsoverlast/JOP's	8.500	Onderzoek Tussentijdse evaluatie - Interventies ontmoedigen drugsoverlast/JOP's	8.500
Totaal + index	76.000	Totaal	76.000	Totaal	76.000

Bijlage(n)

Bijlage 1: Landelijke ontwikkelingen en trends in drugsgebruik

Deskresearch:

De ontwikkelingen en trends die in deze bijlage staan beschreven, gaan over het algemeen over landelijke ontwikkelingen die door het Trimbos-instituut in de jaarlijkse Drugmonitor worden omschreven (jaar 2020). Waar gemeentelijke informatie beschikbaar is, staat dit duidelijk vermeld in de tekst of grafiek. Deze lokale ontwikkelingen zijn tot stand gekomen door gesprekken te voeren met hulpverleners, politie en jongerenwerkers.¹

Definiëren van begrippen

Om onderstaande ontwikkelingen en trends in het drugsgebruik te begrijpen, is het belangrijk een eenduidige definitie te hanteren. Er zijn ook andere activiteiten bekend die tot een verslaving kunnen leiden: gokken en gamen. Het is bekend dat als deze activiteiten overmatig worden uitgevoerd, die veelal gepaard gaat met alcohol- en drugsgebruik. Daarom is gekozen om de ontwikkelingen voor gokken en gamen wel mee te nemen in deze analyse.

Wij gebruiken de volgende definitie:

Drugs zijn stoffen die het bewustzijn beïnvloeden en om die reden in een niet-medische context worden ingenomen;

Het gaat derhalve om verboden en legale middelen, waarvan een deel reeds is opgenomen op de opiumlijst;

Het gaat dus niet om (regulier) medicijngebruik.

1.1 Middelengebruik in Nederland

Grafiek 1: Middelengebruik Nederland in 2020

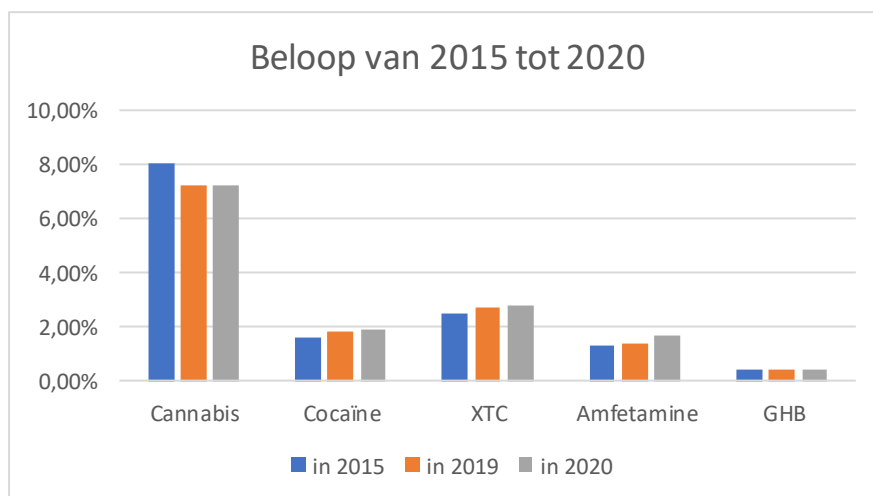
Bron: Trimbos-instituut Drugmonitor 2020

Toelichting op grafiek 1:

De grafiek maakt inzichtelijk dat alcohol nog altijd het meest gebruikte middel is. Slaap- en kalmeringsmiddelen staan op de tweede plek.

¹ De handel in drugs is illegaal. Het verkrijgen van exacte data over het drugsgebruik is complex.

Grafiek 2: Trendonderzoek 2015-2020

Bron: Trimbos-instituut Drugsmonitor 2020

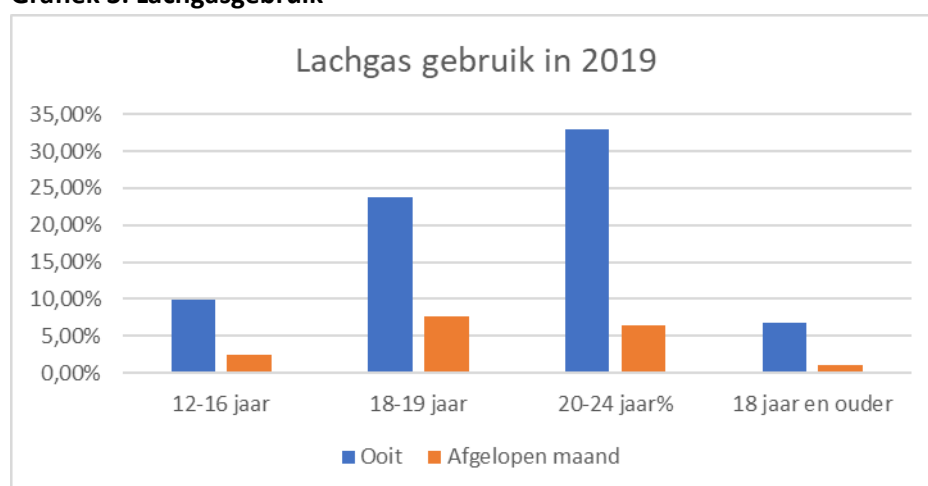
Toelichting op grafiek 2:

Het cannabisgebruik is aan het dalen in Nederland. Het gebruik in cocaïne, XTC en amfetamine neemt toe. Dit beeld sluit aan bij de waarnemingen van mensen die in Nijkerk betrokken zijn bij het uitgaan en bij jongeren.

Lachgas

Het gebruik van lachgas is de laatste jaren toegenomen. De ampullen hebben plaatsgemaakt voor grote cilinders, die in de horeca en op evenementen veel worden gebruikt. Er zijn inmiddels landelijke maatregelen genomen, die zijn echter nog niet meetbaar. Wel is bekend dat het gebruik van lachgas vooral onder jongeren plaatsvindt. Daarom is een speciale voorlichtingsavond georganiseerd over lachgas voor jongeren en heeft een stuk in het lokale nieuwsblad gestaan. Het lachgasgebruik onder jongeren in Nijkerk blijft een aandachtspunt voor het Expertteam Verslavingen.

Grafiek 3: Lachgasgebruik

Bron: Trimbos-instituut Drugsmonitor 2020

NPS (Nieuwe Psycho-actieve stoffen)

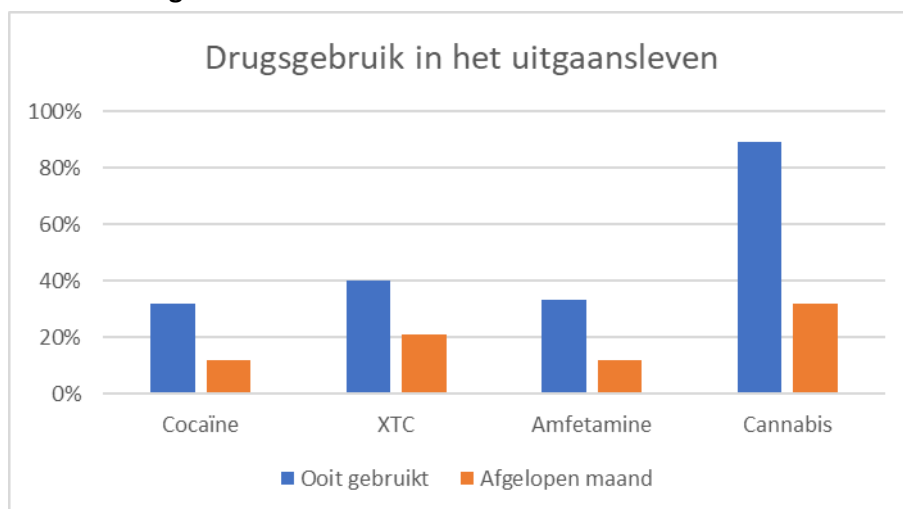
Regelmatig worden nieuwe stoffen ontdekt die veranderingen in het bewustzijn teweeg kunnen brengen. Kennis over deze Nieuwe Psychoactieve Stoffen (NPS) wordt wereldwijd snel gedeeld via het internet. Het is dan ook lastig om deze stoffen snel tot verboden middelen te kwalificeren. Zodra een stof verboden is (zoals 4-MMC), kwam 3-MMC op de markt. De Rijksoverheid werkt dan ook aan een wet die deze stoffen generiek moet verbieden, een complexe en langdurige aangelegenheid. 3-MMC staat inmiddels op de opiumlijst en is sinds dit najaar verboden.

In Nijkerk leek 3-MMC bij navraag in eerste instantie niet veel voor te komen. Toen onder jongeren werd gevraagd of ze “miauw miauw” gebruikten (een andere naam voor 3-MMC), bleek het middel toch wel behoorlijk bekend te zijn. Omdat jongeren dit middel via diverse websites kunnen bestellen, zijn er op dit moment geen betrouwbare cijfers te geven over het aantal gebruikers.

1.2 Drugswereld en het uitgaansleven

Wie naar festivals gaat, of naar clubs en cafés heeft een ander beeld over het drugsgebruik. Vaak wordt gezegd: “Iedereen doet het”. De cijfers in de uitgaanswereld zijn dan ook een stuk hoger dan het landelijke gemiddelde.²

Grafiek 4: Uitgaansleven

Toelichting op grafiek 4:

Een peiling van bezoekers over het drugsgebruik van de maand ervoor, gaven de volgende cijfers: cocaïnegebruik 12%, XTC-gebruik 21% en cannabis-gebruik 32%. De percentages van deze drugs op de vraag of die ooit zijn genuttigd in het uitgaansleven, liggen nog een stuk hoger.

Het verdwijnen en terugkomen van middelen

De drugswereld is dynamisch. Soms verdwijnen middelen min of meer van de radar, om daarna weer terug te komen. LSD komt in sommige groepen weer op. Ketamine is de laatste jaren aan een opmars bezig. Ook is Lean (een mengsel van codeïne en promethazine met snoep of frisdrank) de afgelopen maanden weer in beeld gekomen.

² Het Grote Uitgaansonderzoek 2020, Trimbos-instituut.

In Nederland zijn laboratoria worden ontdekt waar onder andere methamfetamine (Chrystal meth) wordt geproduceerd, een zeer schadelijk en ook verslavend middel. Het gebruik van dit middel is in Nederland uitzonderlijk, in Nijkerk hebben we het nog niet waar kunnen nemen. Het vermoeden bestaat dat de productie in Nederland bedoeld is voor export.

Kans op verslaving

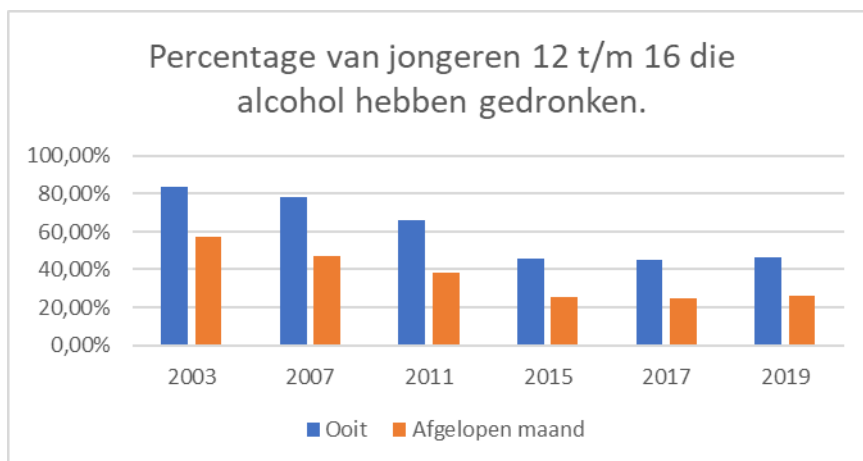
Het ene middel werkt verslavender dan het andere middel. Het Trimbos-instituut heeft berekend hoeveel procent van de gebruikers bij het gebruik van een bepaald middel daarna contact zoekt met verslavingszorg. XTC scoort bijzonder laag, cocaïne lijkt het meest verslavende middel te zijn. Over een alcoholverslaving is bekend dat dit vaker onder de radar blijft. Dit heeft te maken met verschillende aspecten. Enerzijds is het gebruik van alcohol sociaal veel meer geaccepteerd. Verder is alcohol goedkoop en overal te krijgen. Voor andere drugs is dit anders, één gram cocaïne kost €50,-. Cocaïnegebruikers komen hierdoor eerder in beeld door bijkomende problemen als schulden, criminaliteit of huisvestingsvraagstukken.

1.3 Alcoholgebruik onder jongeren en volwassenen

Alcoholgebruik onder jongeren

Jongeren onder de 16 jaar drinken duidelijk minder dan hun leeftijdsgenoten 20 jaar geleden. De daling is in 2019 gestopt en vervolgens is een lichte stijging waargenomen in het gebruik onder jongeren. Op basis van gesprekken met jongerenwerkers in Nijkerk is te verwachten dat deze stijging is doorgezet tijdens de coronapandemie.

Grafiek 5: Percentage jongeren 12 t/m 16 jaar

Bron: HBSC

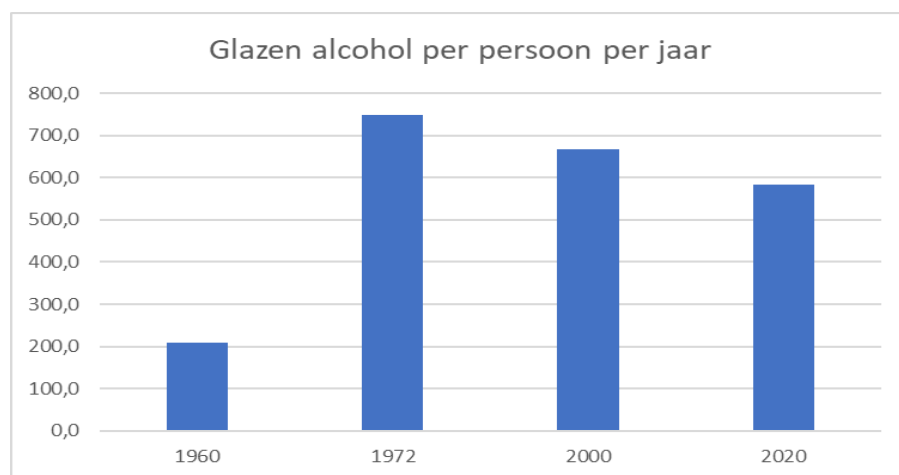
Alcoholgebruik onder volwassenen

Al eerder is benoemd dat alcohol veruit het meest gebruikte middel is in Nederland. Bijna 50% van alle cliënten in de verslavingszorg is alcoholist. Alcohol is overal verkrijgbaar, dit maakt het voor verslaafden moeilijk om het gebruik in het dagelijks leven te weerstaan. In de afgelopen 50 jaar is een golfbeweging zichtbaar geworden in de alcoholconsumptie in Nederland.

In de periode tussen 1960 en 1972 is de consumptie meer dan verdrievoudigd, tot meer dan 700 glazen per persoon per jaar. Sindsdien neemt de consumptie langzaam weer af, maar het gebruik is anno 2021 met iets minder dan 600 glazen per jaar nog niet weer op het peil van 1960, 200 glazen per jaar.

Wellicht verklaart dit de toename van het aantal 55-plussers dat als gevolg van alcoholgebruik op de SEH terechtkomt. In tien jaar tijd is dit aantal verdrievoudigd. De pubers van begin jaren zeventig zijn opgegroeid met veel meer alcohol dan de generaties daarvoor. Deze pubers zijn nu 55-plussers. Oudere lichamen breken alcohol minder goed af. Het lukt niet iedere oudere om het alcoholgebruik daarop aan te passen.

Grafiek 5: Trendonderzoek alcohol

Toelichting op grafiek 5:

Kijken we naar het totaal van volwassenen, dan blijft het cijfer relatief laag. Dit komt omdat het gebruik onder 40-plussers zeer laag is. Zoomen we in op volwassenen tussen de 18 en 24 jaar, dan ligt het percentage van deze groep volwassenen een stuk hoger.

1.4 Verslaving: Gok- en Gameverslaving

Toegenomen gok- en gameverslavingen

Het gamen en gokken gebeurt steeds vaker online en over de grens. Nederland en de EU zijn niet in staat gebleken om deze ontwikkeling binnen de grenzen te houden. De nieuwe wet op de kansspelen is een reactie op de wildgroei van illegale goksites. Ook de gemeentelijke grenzen maken hierin geen verschil. Gokken en gamen is evenredig verspreid over heel Nederland.

Gamen en gokken

Ongeveer 1,5% van jongeren tussen 13 en 16 jaar kan beschouwd worden als gameverslaafde.³ Dit komt neer op 12.000 jongeren. Van het aantal hulpzoekers is 82% jonger dan 25 jaar. Als daarbovenop ook de niet-verslaafde internetgamers worden opgeteld dan komt het totaal op 16.000 problematische internetgamers.

³ Jellinek Verslavingszorg.

De ontwikkelingen in de online-game industrie gaan snel. Veel games worden online gespeeld, waarbij de tegenstander vaak woont in een andere tijdszone (bijvoorbeeld de VS). Het dag- en nachtritme van de gamers komt zo in de verdrukking. Gameverslaving kan een opstap zijn naar overmatig gebruik van verdovende middelen en pepmiddelen. Verder kennen veel games vormen van beloning die verslavend werken. Gameverslaving groeit.

Gokken

In 2016 is door Intraval onderzoek gedaan naar de omvang van verslavingsproblematiek. 79.000 mensen zijn probleemspelers en zeer waarschijnlijk gok- of kansspelverslaafd. 95.700 mensen speelt op een riskante manier. Jaarlijks melden zich rond de 2000 mensen zich bij de verslavingszorg vanwege hun gokgedrag. De nieuwe wet Kansspelen op afstand is op 1 april 2021 ingegaan. Vanaf 1 oktober kunnen spelers legaal online gokken bij aanbieders met een vergunning. Er wordt verwacht dat meer mensen (online) zijn gaan gokken tijdens de lockdown vanwege Corona. Harde cijfers hierover zijn nog niet beschikbaar.

Bijlage 2: Standaard gestructureerde interviewvragen

INTERVIEW

Datum:/...../.....

Organisatie /instituut /instelling:

Nummer respondent:

Beste heer/mevrouw,

De gemeente wil het plan ‘*Samen sterk tegen drugs in de gemeente Nijkerk 2016-2020*’ evalueren. Wij denken dat u een belangrijke rol speelt als het gaat om het tegen gaan van overmatig alcohol- en drugsgebruik onder de Nijkerkse jongeren en volwassenen. Daarom willen wij u enkele vragen over dit onderwerp stellen. We nemen graag met u de vier hoofdstukken uit het plan van aanpak ‘*Samen sterk tegen drugs in Nijkerk*’ door. Het interview is daarom opgedeeld in vier delen, genaamd A tot en met D.

Wij willen u alvast bedanken voor het meewerken aan dit interview.

Met vriendelijk groet,

Sylvia Pastoor en Vinita Simonse

Algemeen

1. Respondentnaam

.....

2. Wat is uw functie?

.....

3. Duur van uw dienstverband	0 < 1 jaar
	0 1-2 jaar
	0 2-5 jaar
	0 6-10 jaar
	0 11-15 jaar
	0 > 16 jaar

4. Heeft u gehoord over de Kerngroep StopDrugs Nijkerk?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

5. Wat wilt u de gemeente meegeven op het gebied van het ontwikkelen van drugsbeleid.

.....

.....

.....

.....

.....

6. Want vindt u goed aan het drugsbeleid van de afgelopen vier jaren?

.....

.....

.....

.....

.....

7. Wat zijn verbeterpunten op dit gebied?

.....

.....

.....

.....

.....

Deel A: We willen bewustwording creëren over drugsgebruik onder ouders en jongeren.

De volgende vragen hebben betrekking op het voorlichten van de ouders en jongeren in de gemeente Nijkerk door o.a. Kerngroep StopDrugs Nijkerk.

- 1a. De Kerngroep StopDrugs Nijkerk heeft in de afgelopen jaren veel interventies/activiteiten uitgevoerd met betrekking tot het voorlichten over de onderwerpen alcohol en drugsgebruik. Zou u kunnen aangeven welke van de onderstaande interventies u kent? *Meerdere antwoorden zijn mogelijk.*
☐ Voorlichting door het jongerenwerk	☐ Website StopDrugs Nijkerk
☐ Groepsvoorlichting thuis voor jongeren	☐ Homeparty voor ouders
☐ Theatervoorstellingen o.a. Artlife	☐ Voorlichting primair onderwijs
☐ Informatieavonden voor ouders	☐ # Leerlingalert en #studentalert
☐ Voorlichting door Jellinek voor medici	☐ Programma aanpak per kern
☐ Convenant met het voortgezet onderwijs	☐ Halt
- 1b. Welke van de bovengenoemde activiteiten moet volgens u in ieder geval gecontinueerd worden? Noem uw top 3
-
-
-
- 1c. Is uw organisatie betrokken bij één van de bovengenoemde activiteiten/interventies? Zo ja, welke?.....
-
-
-
- 2a. Geeft u ook voorlichting op het gebied van het ontmoedigen van alcohol en drugsgebruik. Zo ja, in welke vorm? *Meerdere antwoorden zijn mogelijk.*
☐ E-learning	☐ Presentatie / voorlichting
☐ Voorstelling/ Theater	☐ Eén op één (individueel)
☐ Met behulp van een Lespakket	☐ Themadag / themaweek
- 2b. Welke activiteiten/interventies heeft uw organisatie in het afgelopen jaar opgepakt?
-
-
-
-
- 3a. In de afgelopen jaren heeft de Kerngroep StopDrugs Nijkerk zich voornamelijk ingezet voor de doelgroep jeugd. De kerngroep krijgt hiervoor jaarlijks budget van de gemeente. Voor de komende jaren wil de kerngroep niet alleen investeren in de jeugd, maar ook investeren in de doelgroep volwassenen en ouderen. Dit betekent dat het budget moet worden herijkt en dat er eventueel minder budget is voor de jeugd. In hoeverre bent u het eens met deze ontwikkeling?
1	2	3	4	5
oneens		neutraal		eens

3b. Kunt u uw antwoord toelichten?

.....

.....

.....

4. De gemeente Nijkerk neemt deel aan het regionale samenwerkingsprogramma Fris Valley. Vanuit dit programma worden verschillende activiteiten opgepakt om overmatig alcoholgebruik te ontmoedigen. Zou u kunnen aangeven welke interventies /activiteiten u kent? *Meerdere antwoorden zijn mogelijk.*

☐ Campagne NIX zonder ID	☐ Campagne Ik Pas
☐ Campagne Zien drinken doet drinken!	☐ Project Mystery Guest

5. Er heerst nog steeds een groot taboe op het onderwerp drugsgebruik. Wij merken dat het lastig is om ouders hierover te informeren. Heeft u ideeën over hoe ouders het beste kunnen worden bereikt?

.....

.....

.....

.....

De volgende vragen gaan over de website www.StopDrugsnijkerk.nl

6a. Speciaal voor de inwoners en professionele partijen is er de website www.StopDrugsnijkerk.nl ontwikkeld. De website geeft o.a. informatie over:

- Verschillende soorten drugs in de gemeente Nijkerk;
- waar vrienden en familie terecht kunnen met een hulpvraag;
- waar je lokaal terecht kan met een hulpvraag als gebruiker;
- waar je je kan laten testen;
- Informatie over de specialisten van het gebiedsteam.

Hoe groot is de kans dat u in de toekomst de website StopDrugsnijkerk bezoekt?

☐ erg klein	☐ groot
☐ klein	☐ erg groot
☐ noch klein noch groot	

6b. Welke informatie verwacht u nog meer te kunnen vinden op de website?

.....

.....

.....

.....

6c. Hoe groot is de kans dat u de website ook aan andere gaat aanraden?

☐ erg klein	☐ groot
☐ klein	☐ erg groot
☐ noch klein noch groot	

Deel B: We zetten in op vroegsignalering en goede toeleiding naar zorg

De volgende vragen hebben betrekking op de inzet van veldwerkers

- 1a. Volgens het plan van aanpak Samen sterk tegen drugs in Nijkerk hebben veldwerkers een belangrijke signaleringsrol. Het jeugd en jongerenwerk heeft voor een groot deel deze rol op zich genomen door inzet van ambulant jongerenwerk. In hoeverre bent u bekend met het onderstaande aanbod/diensten? *Meerdere antwoorden zijn mogelijk.*
- ☐ jongerenwerkers bezoeken drankketen in het buitengebied;
 - ☐ jongerenwerkers creëren en bezoeken JOP's (Jongeren Ontmoetingsplekken);
 - ☐ jongerenwerkers bezoeken kerken, hangplekken, verenigingen en horeca;
 - ☐ jongerenwerkers bezoeken maandelijks het Corlaer College, Aeres VMBO Nijkerk, Accent Praktijkonderwijs en incidenteel het Van Lodenstein College.
- 1b. Welke van de bovengenoemde activiteiten moet volgens u in ieder geval gecontinueerd worden? Noem uw top 3
-
-
-
- 2a. In de periode 2015 - 2020 heeft de gemeente verschillende opbouwwerkers ingezet om de samenleving te activeren/mobiliseren. Met als doel om gezamenlijk het vraagstuk ontmoedigen alcohol en drugsgebruik op te pakken. Hiervoor werd o.a. de methodiek Aanpak per kern ingezet. Uiteindelijk zijn er twee werkgroepen opgericht één in Hoevelaken en één in Nijkerk. Hoe groot is de kans dat u zou deelnemen aan een lokale werkgroep?
1	2	3	4
zeer klein			zeer groot
- 2b. Kunt u uw antwoord toelichten?
-
-
-
- 2c. Welke partijen zouden volgens u moeten deelnemen aan een lokale werkgroep?
-
-
-

De volgende vragen hebben betrekking op toeleiding naar zorg/hulp.

- 3a. De gemeente Nijkerk vindt het belangrijk dat er een goede sluitende aanpak is als het gaat om toeleiding naar zorg/hulp. Een centrale rol is hier weggelegd voor de gebiedsteammedewerker. Zij zijn immers de spin in het web. Hoe vaak heeft u contact gehad in het afgelopen jaar met een gebiedsteammedewerker?
☐ Geen contact	☐ ≥ 6 tot 10
☐ ≥ 1 tot 5	☐ ≥ 10

- 3b. Begin 2015 is ervoor gekozen om speciaal voor verslavingsproblematiek aandachtsspecialisten te benoemen onder de gebiedsteammedewerkers. Weet u van het bestaan van deze aandachtsspecialisten?
- ☐ ja
☐ nee

Indien het antwoord op vraag 3b nee is, dan is vraag 3c niet van toepassing.

- 3c. Heeft u wel eens samengewerkt met één van de onderstaande aandachtsspecialisten?
☐ Jan Bijsterbosch	☐ Jonna Wiertsema
☐ Lianne van Egmond	☐ Kristel Kreijne
☐ Esther van den Hof	

- 3d. Zo ja, welke activiteit heeft u samen opgepakt? En hoe heeft u deze samenwerking ervaren?
-
-
-

- 4a. De gemeente Nijkerk vindt het belangrijk dat er vroeg wordt gesignaleerd om zwaardere hulp te voorkomen. De gemeente vraagt zich af of de keten van *preventie, signaleren, hulpverlening en nazorg* voor u duidelijk is? Wat doet u op het moment dat u in aanraking komt met een gebruiker of dealer?
-
-
-

- 4b. Is dit opgenomen in een protocol?
- ☐ ja
☐ nee

- 5a. Omdat uitval of terugval na behandeling veel voorkomt vindt de gemeente het belangrijk dat de gebruikers in beeld blijven. Indien u in aanraking bent geweest met een gebruiker hoe heeft u deze gebruiker in het vizier gehouden (monitoren)?
-
-
-

- 5b. Heeft u tips voor de gemeente om dit te kunnen verbeteren?
-
-
-

Deel C: We richten ons op de omgevingsfactoren familie en vrienden

De volgende vragen hebben betrekking op het mobiliseren van de omgeving

- 1a. De gemeente Nijkerk vindt het belangrijk dat ouders /familie en vriendenged op de hoogte zijn van de gevaren rondom drugsgebruik. Het gaat niet alleen om theoretische kennis te delen 'zoals welke soorten drugs zijn er?', maar het gaat voornamelijk over wederzijds vertrouwen en begrip. Indien u iets signaleert, in hoeverre betreft u hierin dan de ouder(s) /verzorger(s) of andere familieleden?
-
-
-
- 1b. De Kerngroep StopDrugs Nijkerk heeft mede onderstaande activiteiten gefaciliteerd. In hoeverre bent u bekend met het onderstaande aanbod?
☐ AA Alcohol Anonymous	☐ Ready for Change!
☐ NA Narcotic Anonymous	☐ MMA Meld Misdaad Anoniem
☐ Leefstijlakoord gemeente Nijkerk 2021-2023	
☐ Hulplijn Hoevelaken	
- 1c. Heeft u wel eens de hulplijn of het meldpunt ingezet?
- ☐ ja
- ☐ nee
- 1d. Ex-verslaafden hebben aangeven dat ze behoefte hebben aan een leerwerkplek waar ze nieuwe vaardigheden kunnen aanleren om makkelijk terug te keren naar de samenleving. Bijvoorbeeld weer terug naar school of instromen op de arbeidsmarkt. In hoeverre bent u bekend met deze behoefte?
-
-
-
- 1e. In de nabije omgeving zijn er leerwerkplekken genaamd Safe-house. Bent u hiermee bekend?
- ☐ ja
- ☐ nee
- 1f. De gemeente wil onderzoeken of er ook lokaal een leerwerkplek kan worden ingericht. Vindt u dat de gemeente hierin moet investeren? Zo ja, wat zijn uw ideeën hierover?
-
-
-

Deel D: We willen het drugsaanbod en overlast in kaart brengen

De volgende vragen hebben betrekking op overlast en veiligheid

- 1a. Bewoners willen graag een eigen bijdragen leveren aan hun veiligheid. U heeft al eerder een vraag gehad over het project Meld Misdaad Anoniem. Heeft u wel eens gebruik gemaakt van het platform Meld Misdaad Anoniem? Zo ja, kunt u aangeven hoe vaak u iets heeft gemeld?
- ☐ ja ☐ Aantal keer.....
- ☐ nee
- 1b. Heeft u wel eens gebruik gemaakt van de Hulplijn Hoevelaken? Zo ja, kunt u aangeven hoe vaak u hier gebruik van heeft gemaakt?
- ☐ ja ☐ Aantal keer.....
- ☐ nee
- 1c. Heeft u te maken gehad met overlast door drugsgebruikers/dealers?
- ☐ ja
- ☐ nee
- Zo ja, heeft u hier iets mee gedaan?
- 1d. Is er een specifieke groep die overlast veroorzaakt? Zo ja, kunt u dit toelichten?
-
-
- 1e. Heeft u m.b.t. tot overlast een verschil ervaring voor en gedurende de Corona periode?
-
-

De volgende vragen hebben betrekking op het drugsaanbod in Nijkerk

- 2a. Het is de Kerngroep StopDrugs opgevallen dat er steeds meer gebruik werd gemaakt van lachgaspatronen onder de jongeren. Naast lachgas was in de afgelopen jaren ook Amfetamine in opkomst. Kunt u aangeven welke soorten drugs er volgens u worden gebruikt in Nijkerk? *Meerder antwoorden zijn mogelijk.*
☐ MDMA	☐ Cocaïne
☐ Lachgas	☐ Alcohol
☐ Cannabis	☐ Amfetamine
☐ GHB	☐ 3-MMC en 4-MMC
☐ Speed	☐ LSD
☐ Paddo's	☐ Heroïne/Crack
- 2b. Kunt u nog drugs benoemen die niet in het bovengenoemde rijtje zijn opgenomen.
-
3. We hebben verschillende punten van het programma Samen sterke tegen drugs in belicht. Wellicht zijn wij belangrijke onderwerpen vergeten die u graag nog wil toelichten.
-
-